

УКРАЇНА

(19) UA (11) 91628 (13) C2
(51) МПК (2009)
A01G 23/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА ВИНАХІД

(54) СПОСІБ ВИРОЩУВАННЯ СТИГЛИХ ЕТАЛОННИХ СОСНОВИХ КУЛЬТУР ПРИ ВІДТВОРЕННІ КРУПНОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ДЕРЕВИНИ

1

2

(21) а200900158

(22) 09.01.2009

(24) 10.08.2010

(46) 10.08.2010, Бюл.№ 15, 2010 р.

(72) РЯБОКОНЬ ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ

(73) РЯБОКОНЬ ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ

(56) Гаврилов Б.И. Лесные плантации быстрого прироста (Машинопись). - Харьков: УкрНИИЛХА, 1968. - 200 с.

Анучин Н.П. Новый метод установления возрастов рубок в лесах СССР // Лесное хозяйство, 1955. - № 7. - С. 10-15.

Анучин Н.П. Лесная таксация. - М.: Лесн. пром-сть, 1977. - 512 с.

Дворецкий М.Л., Рябоконь А.П. Динамика изменчивости и взаимосвязи таксационных показателей и строения 60-летнего соснового древостоя // Учет лесного фонда и организация лесного хозяйства: Межвуз. сб. науч. тр. Вып. 5- Красноярск: СибТИ, 1976. - С. 3-8.

Методические рекомендации по повышению продуктивности лесов Полесья и Лесостепи УССР / Коллектив авторов. - К.: УСХА, 1986. - 75 с.

Судачков Е.Я. Спелость леса. - М.-Л.: Гослесбумиздат, 1957. - 52 с.

Закладка и выращивание лесосырьевых плантаций ели и сосны. Метод, рекомендации / Под. ред. И. В. Шутова. - Л.: ЛенНИИЛХ, 1986. - 106 с.

Рябоконь А.П. Влияние густоты древостоев на морфометрические показатели качества стволов сосны // Лесоводство и агролесомелиорация. Вып. 51.-Киев, 1978.-С. 10-14.

Рябоконь А.П. Режимы густоты сосновых древостоев при ускоренном выращивании пиловочной и балансовой древесины // Новое в науке и технике лесн. хоз-ва. - 1980. - №14. - С. 7-8.

RU 2054243 C1 20.02.1996

SU 784825 07.12.1980

RU 2053645 C1 10.02.1996

UA 54482 C2 17.03.2003

UA 52720 C2 15.01.2003

UA 200809203, 14.07.2008.

UA 200808156, 10.12.2008.

(57) Спосіб вирощування еталонних стиглих соснових культур при відтворенні крупної і середньої деревини, переважно в оптимальних умовах росту: В₂₋₃, С₂₋₃, що включає посадку культур рядами, з кроком садіння і проведенням рубок догляду, який відрізняється тим, що культури створюють зі схемою садіння 1,5×0,66÷0,75 м з наступною системою рубок догляду цільової програми і режимом густоти лісовирощування: 1-7 років - 10-7,8 тис. шт./га; 7-21 років - 4 тис. шт./га; 21-27 років - 2,1 тис. шт./га; 27-32 роки - 1,7 тис. шт./га; 32-37 років - 1,6 тис. шт./га; 37-42 роки - 1,4 тис. шт./га; 42-62 роки - 1,0 тис. шт./га; 62-80 років - 0,9 тис. шт./га, обрізають сучки на довжину сортименту до висоти 5,3-6,5 м, формують асиміляційний апарат у віці 50 років з глибиною намету крон лісостану ≈ 8 м і середньою площею проєкцій крон ≈ 10 м², головну рубку проводять у віці 80 років із запасом 666 м³/га.

Винахід відноситься до лісового господарства, екології та охорони навколишнього середовища, може використовуватися у спеціалізованих господарствах помірного приросту при вирощуванні крупної і середньої деревини.

Відомий спосіб вирощування насаджень у цільових лісових господарствах, в яких отримують максимальний вихід одного із сортиментів: пиловник, фанерний краєць або баланси. В деревостанах підвищених класів бонітету передбачається заготі-

вля більш крупних сортиментів, а в деревостанах нижчих класів бонітету - дрібних сортиментів [1].

Але насправді при розкрязуванні хлестів будь-якої деревної породи заготовлюється не один провідний сортимент, а декілька сортиментів. Вихід одного провідного сортименту, в дійсності, не відображає потреб народного господарства в окремих видах лісової продукції. Для забезпечення найбільшого виходу ділової деревини хлести повинні розроблятися не на один сортимент, а на

(13) C2

(11) 91628

(19) UA

декілька сортиментів різних розмірів і різної якості [1]. Лісогосподарському виробництву невідома технологія вирощування цільових насаджень за даним способом.

Відомий спосіб лісовирощування індустріальними «плантаційними культурами», в яких закладені взаємовиключаючі рекомендації створення культур з 3-4-метровими міжряддями і кроком садіння 0,6-1,5 м і з досягненням при цьому високої вихідної густоти [5]. При наведеній схемі лісівник-практик не може створювати рідкі і густі культури одночасно (одне виключає інше). При широких (3-метрових і більше міжряддях) необхідна їх культивування до 10-12 річного віку. Через порушення принципу рівномірності розташування деревних рослин на лісо-рослинній ділянці протягом 12-річного періоду ними неефективно використовуються сонячна енергія [8]. При механізованих роботах погіршується екологічний стан лісів, на 1 га викидається [6]: оксидів азоту - 19,2, оксидів вуглецю - 14,9, вуглеводню - 4,8 твердих частинок - 1,1, оксиду сірки - 3,4 г.

У плантаційних культурах рекомендується створювати насадження сосни крупномірним садивним матеріалом, але сосна витримує пересадку лише 1-2-х річними саджанцями, а 3-х річні і старше саджанці сосни при пересадці - гинуть. Сосна росте на пісках і пересадка її з комом землі не вдається. В рамках плантаційного вирощування так і не вдалося знайти технічного рішення прискореного відтворення стиглої соснової деревини із заданими її властивостями. Плантаційні культури - це індустріальна, екологічно небезпечна система ведення господарств розроблена для тайгових лісів з проблемними лісорослинними умовами на перезволожених важких та оторфованих ґрунтах лісової зони для екстенсивного лісового господарства із загостреними протиріччями між технологією та екосистемою (хімізацією), знищенням біорізноманіття в останній. Задіяний лісокультурний комплекс методів інтенсифікації росту рослин у плантаційних культурах підтвердив висновок Г.Р. Ейтінгена [15], щодо нерентабельності механічного та хімічного впливу на ґрунт лісорослинної ділянки з метою підвищення продуктивності лісів. Для відтворення плантаційних культур запропоновані режими густоти лісостанів експериментально не обґрунтовані. Між ними і лісорослинним ефектом не встановлений причинно-наслідковий зв'язок, не відома кількісно-якісна характеристика вирощеної лісопродукції, матеріально-грошова її оцінка, відповідність досягнення віку технічної стиглості лісостану. Рекомендувати індустріальні «плантаційні культури» для України з високою щільністю населення та інтенсивним лісовим господарством некоректно. Тут потрібні технології більш високого рівня: природо- та енергозберігаючі технології з максимальним використанням деревними породами природних закономірностей росту і розвитку та розкриттям їх біологічного потенціалу і збереженням біорізноманіття в екосистемах.

Найбільш близький за технічною суттю спосіб вирощування культур сосни [10] зі схемою посадки: $1 \times 0,3 \div 0,5$ м і вирубок певних рядів при лісогосподарських доглядах. Але вихідна схема посадки

не дозволяє механізувати процеси садіння (мінімальний габарит у міжряддях для сучасних тракторів дорівнює 1,5 м), а густота посадки 20-30 тис. шт.га⁻¹ передбачає надзвичайно великий обсяг нерентабельних рубок догляду в молодняках при значній кількості чинників ризику (сніголам, сніговал, ураження свіжих пеньків спорами кореневої губки, руйнація структури деревостану тощо). Термін віку технічної стиглості при цьому способі лісовирощування невідомий і його неможливо (через вище зазначені недоліки та енергоємність) використовувати у лісовому господарстві України. Для цього способу невідомі показники лісорослинного ефекту, на основі яких можна отримати матеріально-грошову оцінку лісостанів (оцінювати продукцію лісовирощування).

В основі винаходу поставлена задача вирішується шляхом виховання еталонних насаджень в господарствах помірного приросту системою рубок догляду цільової програми і режимом густоти лісовирощування шляхом створення культур зі схемою садіння $1,5 \times 0,66 \div 0,75$ м з наступною системою рубок догляду цільової програми і режимом густоти лісовирощування: 1-7 років = 10-7,8 тис. шт.га; 7-21 = 4; 21-27 = 2,1; 27-32 = 1,7; 32-37 = 1,6; 37-42 = 1,4; 42-62 = 1,0; 62-80 років = 0,9 тис. шт.га⁻¹ і обрізкою сучків на довжину сортименту до висоти: 5,3-6,5 м формуванням за рахунок модифікаційної мінливості дерев асиміляційного апарату у 50 років з глибиною намету крон лісостану ≈ 8 м і середньою площею проєкцій крон ≈ 10 м² з досягненням віку технічної стиглості у 80 років і консервуванням сонячної енергії в деревині обсягом - 666 м³.га⁻¹.

Вирощування насаджень за цим способом дозволяє отримувати наступну сукупність лісівничих, екологічних та економічних переваг:

1. Звести до мінімуму антропогенне втручання у вирощування лісу з максимальним використанням його природних закономірностей росту (мінімальна інтенсивність рубок догляду із 50 річного віку до 80 років використовуються санітарні рубки догляду з вибіркою лише сухостійних дерев).

2. Отримувати в 80 років дійсно стиглі культури при вирощуванні крупної і середньої деревини.

3. Перевершити такову вартість деревини в господарстві помірного приросту на 77% у 80 років в порівнянні із звичайними виробничими культурами у 82-річному віці (18542 грн./га проти 10472 грн./га).

4. Отримати 14% крупної та 60% середньої деревини або заготовляти 13 м³/га високоякісних сортиментів, 303 пиловника, 113 - будівельних колод, 47 - шпальника, 72 м³/га - руднякового стояка.

5. Досягати депонування вуглецю і виділення кисню за оберт рубки - по 333 т/га.

6. Досягти лісорослинного ефекту у господарстві помірного приросту лише одними екологічно чистими рубками догляду і спорідненим їм заходом - обрізкою сучків на стовбурах до висоти 5,3-6,5 м.

7. Підвищити продуктивність і ефективність ведення лісового господарства у соснових лісах за рахунок оптимізації господарства помірного приросту як еталона штучного лісовирощування.

Приклад конкретного виконання

Соснові культури створені в 1925р. в свіжо́му субору - В₂ в ДП «Балаклійське ЛГ» Харківського ОУЛМГ проф. Б.І. Гавриловим [4]. Динаміка густоти деревостанів представлена в таблиці 1.

Певною системою рубок догляду у господарстві помірного приросту сформований асиміляційний апарат у 50-річному віці із середньою площею проєкцій крон 9,7, поверхнею крон - 72м², загальною площею проєкцій крон на 1га 10000м², загальною площею поверхні крон на 1га - 74000м², глибиною намету крон - 7,7м (табл. 2) [11, 12]. Завдяки йому у цьому господарстві інтенсивність консервування сонячної енергії в деревині сягає 5,3-8,3м³, середнього приросту і до 5,7-14,4м³/га поточного приросту деревини (табл. 3). Господарство помірного приросту росте за Іа класом бонітету, середній об'єм стовбура - 0,74м³, запас деревини - 666м³/га (табл. 4). Домінуючий сортимент - пиловник: 303м³/га та будівельні колоди - 113м³/га (табл. 5). У насадженні превалює деревина середньої крупності - 399м³/га (60% від загального запасу) та крупна (14%).

Таксова вартість деревини (табл. 6) на пробній площі IVb господарства помірного приросту склала 18542грн./га, що на 20-39% вище показників контрольних деревостанів цього ж віку і на 77% більше вартості деревини 82-річних виробничих соснових культур. Господарство помірного приросту перевершує показники контрольних деревостанів і за вартістю середнього приросту деревини (232 проти 128-167грн./га), 1м³ (28 проти 25-28грн) і одного стовбура (21 проти 13-19грн). За вартістю деревини господарство помірного приросту прогресує (табл.7). Якщо у 50-річному віці в межах дослідних культур за таксовою вартістю деревини воно мало рівні показники (7382грн./га) з аналогічним господарством з природнім очищенням стовбурів і посідало 7-8 місце, то у 80 років воно вийшло на чітку

6 позицію (18542грн) і необхідні подальші спостереження за його ростом і розвитком.

Розрахунки складних відсотків Пресслера за формулою [3]:

$$P = \frac{M_a - M_{a-n}}{M_a + M_{a-n}} \times \frac{200}{n}$$

де P - відсоток поточного приросту: M_a - запас деревостану у віці a; M_{a-n} - запас деревостану у віці a-n.

За Є.Я. Судачковим [13] вік стиглості наступає при тотожності частки приросту головного сортименту і загального запасу деревини. В період 50-62 роки про вік стиглості господарств помірного приросту говорити рано: P_в=2,5-3,2 < P_{к+с}=4,0-4,8 (табл. 8). У віці 62-70 років для цих господарств P_в=1,3-1,8 < P_{к+с}=1,7-2,3 тобто деревостани цих господарств не досягли стиглості при вирощуванні крупної і середньої деревини. У 80-річному віці один із деревостанів помірного приросту і обрізкою сучків на стовбурах практично досяг віку технічної стиглості P_в=1,6 ≈ P_{к+с}=1,7. Заявлена система рубок цільової програми у господарстві помірного приросту дозволяє (табл. 9) тиражувати ці деревостани у лісових господарствах не тільки в Україні і забезпечувати підвищення продуктивності штучних соснових лісів. Порівняльний аналіз із продуктивністю природних сосняків (табл. 9-10) говорить на користь еталонного господарства помірного приросту. Запаси (666 і середній приріст 8,3м³/га) соснових культур в господарстві помірного приросту суттєво перевершують аналогічні показники природних сосняків. У 80-річному віці найбільший запас природного сосняка - 532м³/га, який на 21% гірший за показник культур господарства помірного приросту. У цьому ж віці перевага середнього приросту заявленого способу (8,3м³/га) над показником природного сосняка (6,6м³/га) складає 26%.

Таблиця 1

Динаміка густоти соснових культур у ДП «Балаклійське ЛГ»
(до 42 річного віку включно - дані Б. І. Гаврилова [4])

Господарство*	Роки і вік																					
	1932/7	1937/12	1946/21	1952/27	1957/32	1962/37	1967/42	1975/50	1987/62	1995/70	2005/80											
	Число стовбурів шт. /га**																					
	до рубки	після	до рубки	після	до рубки	після	до рубки	після	до рубки	після	до рубки	після	до рубки	після	до рубки	після	до рубки	після	до рубки	після	до рубки	після
I	6626	495	495	495	495	327	325	243	243	243	243	228	228	210	210	210	210	210	198	198	192	192
II	7708	1002	1002	1002	1000	631	630	444	444	444	444	442	429	429	429	429	429	429	426	426	426	426
III	7661	1992	1992	1992	1981	1112	1112	794	794	794	793	694	693	651	648	648	648	648	645	645	624	624
IV	7850	4002	4002	4002	4002	2082	2082	1720	1720	1612	1612	1472	1472	1038	1038	1038	1035	1035	933	933	864	864
V	8277	8277	8236	6177	6174	3396	3391	2679	2670	2643	2643	1920	1913	1722	1704	1704	1428	1428	1164	1164	1052	1052

*Тут і далі: I - вільне стояння; II - швидкий приріст; III - прискорений приріст; IV - помірний приріст; V - контроль.

**Густота дослідних деревостанів за виключенням контролю представлена середніми даними з 2-х секцій

Таблиця 2

Розвиток асиміляційного апарату 50 - річних культур сосни
в свіжому суборі (В₂) у ДП «Балаклійське ЛГ» [11]

Господарство	Кількість ствобурів, шт/га	Середня площа проекцій крони, м		Середня поверх- ня крони, м ²		Загальна площа проекції крон на 1га		Загальна площа поверхні крон на 1га	
		M±m	t _{факт} *	M±m	t _{факт}	тис. м ²	% від конт- ролю	тис. м ²	% від конт- ролю
Вільне стояння	210	31,2±1,3	20,1	211,5±5,1	30,4	6,55	87,3	44,42	64,7
Швидкий приріст	426	16,3±0,9	12,5	113,0±4,7	13,8	6,94	92,5	48,14	70,1
Прискорений приріст	654	11,7±0,9	7,7	76,1±3,9	7,8	7,65	102,0	49,77	72,5
Помірний при- ріст	1032	9,7±0,7	7,0	72,2±4,8	5,9	10,01	133,5	74,51	108,5
Контроль	1704	4,4±0,3	-	40,3±2,4	-	7,50	100	68,67	100

*Теоретичне значення t - критерію Стюдента рівне 2,01

Таблиця 3

Показники середнього і поточного приростів деревини
у свіжому суборі В₂ у культурах сосни у ДП «Балаклійське ЛГ» (м³/га)

Господарство	Роки і вік, років*															
	1946/21		1952/27		1962/37		1967/42		1975/50		1987/62		1995/70		2005/80	
	Z _V **	Z _{ВП}	Z _V	Z _{ВП}	Z _V	Z _{ВП}	Z _V	Z _{ВП}	Z _V	Z _{ВП}	Z _V	Z _{ВП}	Z _V	Z _{ВП}	Z _V	Z _{ВП}
Ia	3,36	6,9	3,3	6,1	3,5	6,6	4,0	9,2	4,9	9,5	5,2	6,8	5,3	6,0	5,8	8,7
Ib***	3,4	6,6	3,1	6,3	3,6	6,7	3,8	9,6	4,7	9,2	5,2	1,2	5,1	4,9	5,2	5,9
Середня	3,5	6,7	3,2	6,2	3,5	6,6	3,9	9,4	4,8	9,4	5,2	7,00	5,2	5,2	5,5	7,3
IIa	5,0	8,1	4,4	8,3	5,0	10,2	5,8	12,3	6,1	7,2	6,8	9,7	7,0	8,4	7,6	12,2
IIb	5,1	9,3	4,5	8,9	5,0	9,7	5,9	13,6	6,1	6,9	6,7	9,4	7,3	11,8	7,1	5,7
Середня	5,0	8,7	4,5	8,6	5,0	9,9	5,8	13,0	6,1	7,0	6,7	9,5	7,1	10,1	7,3	9,0
IIIa	7,0	12,6	5,0	9,7	5,0	11,0	6,1	13,6	6,5	8,6	7,2	10,2	8,4	17,6	8,8	11,0
IIIb	7,1	8,1	5,5	10,7	6,4	11,9	6,2	12,0	6,2	6,2	7,3	11,8	7,8	11,9	8,1	10,4
Середня	7,1	10,3	5,2	10,2	5,7	11,4	6,2	12,8	6,3	7,4	7,2	11,0	8,1	14,8	8,4	10,7
IVa	8,3	14,4	5,3	10,6	7,1	12,9	6,2	10,8	6,1	9,0	7,2	9,7	7,1	6,2	7,0	5,7
IVb	8,0	13,5	5,8	10,8	6,9	12,2	5,8	11,7	6,6	11,1	7,9	13,3	8,1	9,3	8,2	7,1
Середня	8,1	14,0	5,5	10,7	7,0	12,5	6,0	11,3	6,3	10,0	7,5	11,5	7,5	7,8	7,6	7,4
Vб	8,8	14,5	6,2	11,3	7,2	10,6	6,2	8,0	6,7	9,5	7,0	8,2	7,0	7,4	6,5	3,0
V											6,8	8,6	6,9	7,7	7,3	10,4
Середня											6,9	8,4	6,9	7,5	6,9	6,7

*До 42 років включно - дані Б. І. Гаврилова [4].

** Z_W - тут і далі середній приріст ефективної продуктивності; Z_{ВП} - поточний приріст.

*** Секції «в» - тут і далі з обрізкою.

Таблиця 4

Таксаційна характеристика 80-річних культур сосни в ДП «Балаклійське ЛГ»

Господарство	Основний намет				Намет, що відстає у рості				Все насадження								
	Густота шт. /га	середні		запас м³/га	густота шт. /га	середні		запас м³/га	густота шт. /га	середні		повнота		клас бонітету	запас м³/га	V _{сер} м³	
		D, см	H, м			D, см	H, м			D, см	H, м	абсолютна, м²/га	відносна				
Ia	198	44,9	34,2	468,2	-				198	44,9	34,2	31,3	0,61	Ib	468,2	2,36	
Ib	186*	44,1	33,4	424,3	-				186	44,1	33,4	28,4	0,55	Ib	424,3	2,28	
IIa	390	36,5	31,4	591,4	30	28,0	29,6	25,6	420	36,0	31,4	42,7	0,85	Ib	617,0	1,47	

Продовження таблиці 4

IIв	426*	36,4	30,0	576,2	6	28,0	27,6	4,4	432	36,3	30,0	44,8	0,90	Ia	576,2	1,33
IIIa	570	32,3	30,0	661,6	72	25,1	27,4	47,5	642	31,6	29,8	50,2	1,01	Ia	709,1	1,10
IIIв	492*	32,7	31,3	586,0	114	24,6	27,7	72,0	606	31,3	30,8	46,7	0,93	Ia	658,0	1,09
IVa	534	29,1	28,5	441,7	300	20,5	26,7	124,6	834	26,3	28,0	45,4	0,93	Ia	565,3	0,68
IVв	600*	28,8	28,7	515,4	294	22,5	26,7	150,8	894	26,9	28,3	50,9	1,04	Ia	666,2	0,74
V	600	26,4	25,5	389,4	452	19,4	23,2	140,5	1052	23,8	24,8	46,2	0,95	I	529,8	0,50
V	552	27,1	28,4	434,2	438	22,5	25,0	158,5	990	24,0	27,0	44,8	0,93	I	592,6	0,60
V	376**	29,4	26,3	291,9	174	22,5	23,3	71,9	550	27,6	25,7	328	0,70	I	363,8	0,66

* Секції з обрізкою сучків.

** Виробничі культури - вік 82 роки.

Таблиця 5

Сортиментна структура 80-річних культур сосни в ДП «Балаклійське ЛГ»

Господарство	Густота, шт·га ⁻¹	Об'єм стовбурної деревини							Вихід промислових сортиментів						
		ділова деревина				дрова	відходи	ліквід з кроми	усього	високо-сортні	пиловник	будівельні колоди	шпальник	рудняковий стояк	жердини
		крупна	середня	дрібна	разом										
Ia	198	324,1	68,4	-	392,5	16,2	51,7	78	468,2	11,2	187,2	32,2	1513,0	8,9	
Iв	198*	298,2	56,9	-	355,1	15,6	47,1	65	424,3	10,6	164,0	320	138,9	9,6	
IIa	420	308,8	203,9	2,5	515,1	23,8	70,1	80	617,0	20,6	250,7	69,4	137,1	7,3	
IIв	432*	305,2	167,0	14,0	491,2	91,0	68,1	78	576,2	19,8	254,4	650,0	129,2	31,8	
IIIa	642	231,2	330,1	14,2	575,5	44,7	80,2	8,7	709,1	21,3	303,8	98,2	97,2	55,0	
IIIв	606*	223,3	297,0	13,4	533,7	40,8	75,6	7,9	658,0	20,6	281,4	89,1	89,7	52,9	
IVa	834	82,6	335,5	44,2	462,3	29,7	66,1	7,2	565,3	8,6	254,9	95,7	34,0	68,7	0,4
IVв	894*	94,0	398,7	48,4	541,1	40,0	76,8	8,3	666,2	12,8	302,9	112,7	46,6	72,0	
V	1052	28,4	338,2	63,5	429,8	32,8	60,2	7,0	529,8	4,5	231,4	95,2	13,9	84,0	0,8
V	990	49,3	373,1	55,6	478,0	38,5	69,2	6,9	592,6	8,9	251,2	100,8	23,3	91,8	2,0
V	550**	567	2200	27,2	303,9	11,5	43,4	5,0	368,8	6,7	165,5	62,7	27,4	41,5	0,1

* - секції з обрізкою сучків на стовбурах

** - виробничі культури - вік 82 роки

Таблиця 6

Структура таксової вартості деревини у свіжому субору В₂ у 80-річних культурах сосни в ДП «Балаклійське ЛГ» (грн. /га)

Господарство	Густота, шт·га ⁻¹	Стовбурна деревина							Zv	Вартість, грн.	
		ділова деревина				дрова	ліквід з кро- ни	усієї де- ревини		1м ³	1 стовбу- ра
		крупна	середня	дрібна	разом						
а) вік 80 років; свіжий субір – B ₂											
Ia	198	16600,40	2240,78	-	18841,18	21,06	4,06	18866,30	235,83	40,30	95,28
Iв	186*	15273,80	1864,04	-	17137,84	20,58	3,37	17161,79	214,52	40,45	92,27
IIa	420	15816,74	6679,76	31,50	22528,00	30,94	4,18	22563,12	282,04	36,57	53,72
IIв	432*	15632,34	5470,92	176,40	21279,66	11,83	4,06	21295,56	266,19	36,96	49,30
IIIa	642	11842,06	10814,08	178,92	22835,06	58,11	4,50	22897,67	286,22	32,39	35,67
IIIв	606*	11437,43	9729,72	168,84	21335,99	52,91	4,11	2139,301	267,41	32,51	35,30
IVa	834	4230,77	10990,98	556,92	15778,67	38,61	3,72	15821,00	197,76	27,99	18,97
IVв	894*	4814,68	13061,41	609,84	18485,93	52,00	4,34	18542,27	231,78	27,83	20,74
Va	1052	1454,65	11079,43	800,10	13334,18	42,64	3,66	13380,48	167,26	25,26	12,72
Vб	990	2525,15	12222,76	700,56	15448,47	50,05	3,59	15502,11	193,78	26,16	15,66
V	550**	2904,17	7207,20	342,72	10454,09	14,95	2,60	10471,64	127,70	28,78	19,04

*Секції з обрізкою сучків

** Виробничі культури - вік 82 роки.

Таблица 7

Динаміка таксової вартості деревини
в соснових культурах ДП «Балаклійське ЛГ» (свіжий субір В₂)

Господарство	Вік, років															
	50				62				70				80			
	M* грн. /га	Z _v грн. /га	1 м ³ грн.	1 стовбу- ра, грн.	M грн. /га	Z _v грн. /га	1м ³ грн.	1 стовбу- ра, грн.	M грн. /га	Z _v грн. /га	1м ³ грн.	1 стовбу- ра, грн.	M грн. /га	Z _v грн. /га	1м ³ грн.	1 стовбу- ра, грн.
Ia	9070	181	37	43	12702	205	39	60	14910	213	40	75	18886	236	40	95
Ib	8489	170	36	40	12513	202	39	60	14489	203	40	72	17162	215	40	92
IIa	9377	188	31	22	14272	230	34	34	17232	246	35	41	22563	282	37	54
IIb	9535	187	31	22	14166	228	34	33	18352	262	36	43	22256	279	39	52
IIIa	8849	177	23	14	16682	221	30	26	18998	271	33	29	22898	286	32	36
IIIb	8242	165	27	13	13783	222	31	22	16854	241	31	26	21383	267	32	35
IVa	7382	148	22	7	11474	185	26	11	13231	189	26	14	15821	198	28	19
IVb	7382	148	22	7	12559	203	26	12	15326	219	28	16	18542	232	28	21
Va	5664	113	17	3	9243	149	21	6	11640	166	24	10	13380	167	25	13
Vб	5756	115	18	4	9136	147	22	7	11987	171	24	10	15492	194	26	16
Vв**													10472	128	29	19

* М - запас деревини (ефективна продуктивність).

** Виробничі культури - вік 82 роки.

Таблица 8

Динаміка сортиментної структури (м³/га) і частка приросту деревини (%)
в культурах сосни у свіжому суборі В₂ в ДП «Балаклійське ЛГ»

Господарство	Густота, ст. /га	Динаміка сортиментної структури					Відсоток приросту деревини				
		крупна	крупна+ середня	середня	дрібна	усієї де- ревини	крупної Р _к	крупної+ середньої Р _{к+с}	середня Р _с	дрібна Р _д	усієї де- ревини Р _в
а) у чисельнику - 50 років, у знаменнику - 62 роки											
Ia	210	129,0	203,8	74,8	0,2	243,4					
	210	200,3	274,3	74,0	0,5	325,6	3,6	2,4	-0,1	7,1	2,4
Ib	210*	113,2	195,0	81,8	0,2	232,9					
	210*	198,6	269,5	70,9	0,5	319,7	4,6	2,7	-1,2	7,1	2,6
IIa	426	65,2	245,9	180,7	8,5	302,6					
	426	159,7	340,4	180,7	12,3	419,5	7,0	2,7	0,0	3,0	2,7
IIb	432*	61,2	246,8	185,6	8,7	303,9					
	432*	159,1	337,1	178,0	13,4	416,8	7,4	2,6	-0,3	3,5	2,6
IIIa	654	17,8	250,2	232,4	25,6	326,5					
	654	96,2	350,2	254,0	25,6	448,9	11,5	2,8	0,7	0,0	2,6
IIIb	642*	13,3	233,4	220,1	26,9	308,2					
	642*	78,3	346,3	268,0	30,3	450,5	11,8	3,2	1,6	1,0	3,1
IVa	1032	2,0	190,8	188,0	85,6	330,6					
	1026	20,3	313,5	293,2	63,1	449,0	13,7	4,0	3,6	-2,5	2,5
IVb	1044*	-	192,1	192,1	85,1	332,5					
	1044*	22,5	346,0	323,5	61,6	492,6	16,7	4,8	4,2	-2,7	3,2
Va	1416	-	120,7	120,7	141,5	316,4					
	1360	1,5	236,2	234,7	106,1	420,2	16,7	5,4	5,3	-2,4	2,3
Vb	1704	-	109,8	109,8	161,8	334,2					
	1428	4,4	235,5	231,1	111,4	433,0	16,7	6,0	5,9	-3,1	2,1

Продовження таблиці 8

б) у чисельнику - 62 роки, у знаменнику - 70 років											
Ia	210	200,3	274,3	74,0	0,5	325,6					
	198	244,9	316,1	71,2	1,7	373,3	2,5	1,8	-0,5	1,1	1,7
Ib	210*	198,6	269,5	70,9	0,5	319,7					
	198*	226,1	304,9	78,8	1,2	359,0	1,6	1,5	-1,3	1,1	1,4
IIa	426	159,7	340,4	180,7	12,3	419,5					
	420	217,1	395,7	178,6	19,7	486,6	3,8	1,9	-0,1	5,8	1,8
IIb	432*	159,1	337,1	178,0	13,4	416,8					
	432*	242,7	414,9	172,0	21,2	511,1	5,2	2,6	-0,4	5,6	2,5
IIIa	654	96,2	350,2	254,0	25,6	448,9					
	648	165,3	472,2	306,9	36,7	589,9	6,6	3,7	2,4	4,4	3,4
IIIb	642*	78,3	346,3	268,0	30,3	450,5					
	642*	138,3	422,3	283,9	35,9	545,7	6,9	2,5	0,7	1,9	2,4
IVa	1026	20,3	313,5	293,2	63,1	449,0					
	912	35,4	360,6	325,2	59,0	498,5	6,8	1,7	1,3	-0,8	1,3
IVb	1044*	22,5	346,0	323,5	61,6	492,6					
	954*	18,6	417,0	368,4	58,9	567,2	-2,4	2,3	1,6	-0,6	1,8
Va	1360	1,5	236,2	234,7	106,1	420,2					
	1172	4,4	319,4	315,0	85,2	481,5	12,3	3,7	3,6	-2,7	1,7
Vb	1428	4,4	235,5	231,1	111,4	433,0					
	1164	15,4	324,6	309,2	82,2	492,4	13,9	4,0	3,6	-3,8	1,6
в) у чисельнику - 70 років, у знаменнику - 80 років											
Ia	198	244,9	316,1	71,2	1,7	373,3					
	198	324,1	392,4	68,4	-	468,2	2,8	2,2	-0,4	-20,0	2,2
Ib	198*	226,1	304,9	78,8	1,2	359,0					
	186*	298,2	355,1	56,9	-	424,3	2,8	1,5	-3,2	-20,0	1,7
IIa	420	217,1	395,7	178,6	19,7	486,6					
	420	308,8	512,7	203,4	2,5	617,0	3,5	2,6	1,3	-15,5	2,4
IIb	432*	242,7	414,9	172,2	21,2	511,1					
	432	305,2	472,2	1670,0	19,0	576,2	2,3	1,3	-0,3	-1,1	1,2
IIIa	648	165,3	472,2	306,9	36,7	589,9					
	642	231,2	561,3	330,1	14,2	709,2	3,3	1,7	0,7	-9,8	1,8
IIIb	642*	138,3	422,3	283,9	35,3	545,7					
	606*	223,3	520,3	297,0	13,4	658,0	4,7	2,1	0,4	-5,2	1,9
IVa	912	35,4	360,6	325,2	59,0	498,5					
	834	82,6	418,1	335,5	44,2	565,3	8,0	1,5	0,3	-2,9	1,2
IVb	954*	18,6	417,0	368,4	58,9	567,2					
	894*	94,0	492,7	398,7	48,4	666,2	13,4	1,7	0,8	-2,0	1,6
Va	1172	4,4	319,4	315,0	85,2	481,5					
	990	49,3	422,4	373,1	55,6	592,6	16,7	2,8	1,7	-9,2	2,1
Vb	1164	15,4	324,6	309,2	82,2	492,4					
	1052	28,1	366,3	338,2	63,2	529,8	5,8	1,2	0,9	-2,6	0,7

Таблиця 9

Техніко-економічні показники цільових програм рубок догляду
у 80-річних культурах сосни в умовах свіжого субору В₂ у ДП «Балаклійське ЛГ»

Адаптивний оптимум густоти лісостанів або система рубок догляду		Параметри вимірювальної цілі лісовирощування	
вік, років	густота, шт./га ⁻¹	лісорослинний ефект	економічний результат
Еталонне господарство помірного приросту: мета лісовирощування - провідні сортименти: високосортні сортименти, пиловник, шпальник, будівельні колоди, баланси або копальний стояк			
1-7	10000-7850	Технічна стиглість при полі функціональному лісовирощуванні - 80 років. D=27см., H=28м. Відносна повнота - 1,0. Клас бонітету Іа. Енергія росту - 3,5м. Обрізання сучків до висоти 6-7м. Ефективна продуктивність - 666м ³ /га у тому числі деревина (%): велика - 15; середня - 60; дрібна - 8%. Середній об'єм стовбура - 0,74м ³ . Середній приріст ефективної продуктивності - 8,3м ³ /га.* Депонування вуглецю і виділення кисню за оберт рубки по 333т/га.	Таксова вартість деревини - 18542грн./га. Вартість середнього приросту деревини - 232грн./га. Вартість 1м ³ деревини - 28грн.; вартість 1 стовбура - 21грн.
7-21	4000		
21-27	2082		
27-32	1720		
32-37	1612		
37-42	1472		
42-62	1038		
62-70	930		
70-80	894		

* Середній приріст сосняків у ДП «Балаклійське ЛГ» - 2,1-2,4, хвойних порід у Харківській області - 4,6 [7], в Україні - 4,3-4,6 [9], у лісах планети - 1,2м³/га (14).

Таблиця 10

Запаси (у чисельнику) і середній приріст (у знаменнику) природніх сосняків (м³/га)
при різних обертах рубки [2]

Клас боніте- ту	Оберт рубки (років)						
	70	80	90	100	110	120	130
I*	548/7,8	532/6,6	514/5,7	491/4,9	473/4,3		
II*	415/5,9	406/5,1	394/4,4	380/3,8	366/3,3	348/2,9	
II	396/5,4	397/5,0	393/4,4	385/3,8	374/3,4		
III*	320/4,6	314/3,9	304/3,4	293/2,9	280/2,5	264/2,2	248/1,9
III	-	321/4,0	319/3,5	311/3,1	300/2,7	288/2,4	
IV	-	-	234/2,6	222/2,2	212/1,9	197/1,6	185/1,4

* Дані А. В. Тюріна, решта даних А. Р. Варгаса-де-Бедемара

Література

1. Анучин Н.П. Новый метод установления возрастов рубок в лесах СССР // Лесное хозяйство, 1955. - №7. - С. 10-15.
2. Анучин Н.П. Товарная структура леса при разных оборотах рубки. - М.: МЛТИ, 1959. - 16с.
3. Анучин Н.П. Лесная таксация. - М.: Лесн. пром-сть, 1977. - 512с.
4. Гаврилов Б.И. Лесные плантации быстрого прироста (Машинопись). - Харьков: УкрНИИЛХА, 1968. - 200с.
5. Закладка и выращивание лесосырьевых плантаций ели и сосны. Метод, рекомендации / Под. ред. И.В. Шутова. - Л.: ЛенНИИЛХ, 1986. - 106с.
6. Климов О.Г. Влияние выбросов лесохозяйственных тракторов на состояние экологии // Лесное хозяйство. - 2003. - №1. - С. 46-47.

7. Куракин Н.В. Ліси Харківщини. - Харків: Журналістський фонд Слобожанщини, 2006. - 324с.

8. Методические рекомендации по повышению продуктивности лесов Полесья и Лесостепи УССР / Коллектив авторов. - К.: УСХА, 1986. - 75с.

9. Нормативно-справочные материалы для таксации лесов Украины и Молдавии / Под ред. А.З. Швиденко, А.А. Строчинского, Ю.Н. Савича, С.Н. Кашпора. - К.: Урожай, 1987. - 560с.

10. Патент: №2054243 Российская федерация. МКИ А01G23/00. Способ выращивания лесной культуры сосны / В.К. Попов, А.И. Журихин (Россия) - 5066076. Заявл. 13.10.1992. Опубл. 20.02.1996. - Изобретения. - №5. С. 123.

11. Рябоконт А.П. Влияние густоты древостоев на морфометрические показатели качества стволов сосны // Лесоводство и агролесомелиорация. Вып. 51. - Киев, 1978. - С. 10-14.

12. Рябоконь А.П. Влияние густоты древостоев сосны обыкновенной на качество стволов в условиях Лесостепи УССР // Дис. на соиск. ученой степени канд. с.-х. наук. - Харьков: Харьковский СХИ, 1978. - 222с.

13. Судачков Е.Я. Спелость леса. - М.-Л.: Гослесбумиздат, 1957. - 52с.

14. Фенгел Д., Вегенер Г. Древесина: Пер с англ. - М.: Лесн. пром-сть, 1988. - 512с.

15. Ейтинген Г.Р. Избранные труды. - М.: Изд-во с.-х. лит-ры, 1962. - 500с.